

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 005.35

Н. С. КРАСНОКУТСЬКА

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП СВІДОМОГО КАПІТАЛІЗМУ

У роботі здійснено порівняння ключових положень концепцій свідомого капіталізму та корпоративної соціальної відповідальності, а також досліджено залежність між впровадженням принципів свідомого капіталізму та позиціями країн в глобальних рейтингах соціально-економічного розвитку. Доведено, що поширення відповідальності бізнесу перед суспільством і довіра у стосунках зі стейкхолдерами має позитивний вплив не тільки на окремі компанії, але і призводить до посилення репутації країн через підвищення їх рангу в глобальних рейтингах.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, свідомий капіталізм, глобальні індекси, стійкий розвиток, інноваційний розвиток, людський розвиток, якість життя.

В работе проведено сравнение ключевых положений концепций сознательного капитализма и корпоративной социальной ответственности, а также исследована зависимость между внедрением принципов сознательного капитализма и позициями стран в глобальных рейтингах социально-экономического развития. Доказано, что повышение ответственности бизнеса перед обществом и рост доверия во взаимоотношениях со стейкхолдерами оказывает положительное влияние не только на отдельные компании, но и приводит к усилению репутации стран путем повышения их ранга в глобальных рейтингах.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, сознательный капитализм, глобальные индексы, устойчивое развитие, инновационное развитие, развитие общества, качество жизни.

The article presents comparative analyses of the key concepts of conscious capitalism and corporate social responsibility. It also studies the relationship between the implementation of the principles of conscious capitalism and the country rankings in global ratings and indexes of economic and social development (Country Sustainability Ranking, Global Competitiveness Index, Global Innovation Index, Human Development Index, Ranking of Happiness, Quality of Life Index). The investigation demonstrates that increasing responsibility of business towards society and growing confidence in relationships with stakeholders has a positive impact not only on companies, but also leads to a stronger reputation of countries by raising their ranks in global rankings.

Key words: corporate social responsibility, conscious capitalism, global indices, sustainable development, innovative development, society development, quality of life.

Вступ. Сучасні тренди світового розвитку пов'язані із популяризацією ідеї свідомого капіталізму (conscious capitalism), за правилами якого різні учасники ринкових відносин можуть бути успішними тільки в разі реалізації стратегії «win-win». Концептуальним підґрунтям такої ідеї є відносини взаємної довіри та відповідальності, які мають поширюватися не тільки в повсякденному житті, але і у бізнес-середовищі. За твердженням засновників концепції свідомого капіталізму Джона Маккі та Раджа Сісодіа, успішність бізнесу визначається не максимізацією прибутку, який виконує функції лише «кров'яних клітин» для підприємця, а його корисністю для суспільства [1]. Така корисність, на відміну від традиційних фінансових результатів або індикаторів зростання, не має загальноприйнятого виміру і залежить від внесків і стимулів конкретних стейкхолдерів бізнесу (постачальників, покупців, конкурентів, персоналу, громадських організацій тощо). Оскільки поведінка останніх часто характеризується ірраціональністю, то ключовим принципом для підтримки довірливих стосунків із зацікавленими сторонами є корпоративна відповідальність (КСВ).

Аналіз досліджень і публікацій. Вагомим теоретичним підґрунтям інтеграції КСВ у сучасні еко-

номічні теорії стала розробка Е. Фріменом теорії зацікавлених сторін («стейкхолдерів») на початку 80-х рр. XX ст. [2], а також більш пізні дослідження М. Мезнера і Дж. Крісмана [3], М. Крамера [4]. Важливим проблемним аспектам розвитку ідеї свідомого капіталізму на основі принципів КСВ присвячено дослідження Дж. О'Тула та Д. Вогеля, які звертають увагу на той факт, що розширення ціннісної пропозиції для однієї групи стейкхолдерів можуть викликати закономірне зниження вигід для іншої, тому виникає об'єктивна необхідність узгодження інтересів і пошуку компромісних рішень [5]. Відповіддю на цю критику стала стаття засновника концепції свідомого капіталізму Дж. Маккі, в якій автор наполягає, що ідея КСВ є близькою до свідомого капіталізму, але не описує його вищої мети (призначення) [6]. Саме така мета («добра», «правдива», «красива» або «героїчна») має нівелювати розбалансованість інтересів різних стейкхолдерів. Наведені вище дослідження і публікації стосуються переважно формування та розвитку концептуальних положень КСВ і свідомого капіталізму. Між тим емпіричну цінність для верифікації теоретичних розробок, на наш погляд, мають становити також дослідження впливу цих

© Н. С. Краснокутська, 2017

концепцій на розвиток не тільки корпорацій, але і країн в цілому, що визначило мету та завдання проведеного дослідження.

Метою дослідження стало вивчення залежності між реалізацією ідей свідомого капіталізму на засадах корпоративної соціальної відповідальності та позиціями країн в глобальних рейтингах соціально-економічного розвитку.

Основною гіпотезою проведеного дослідження є теза про те що впровадження принципів свідомого капіталізму (у т.ч. принципу корпоративної соціальної відповідальності) має позитивний вплив не тільки на окремі компанії, але і призводить до посилення репутації країн через підвищення їх рангу в глобальних рейтингах.

З метою підтвердження сформульованої гіпотези визначено такі основні етапи проведення дослідження:

1) формування теоретичного базису, в межах якого КСВ розглядається як необхідна умова переходу до свідомого капіталізму;

2) визначення переліку глобальних індексів, які тією чи іншою мірою визначають рівень довіри та відповідальності в суспільстві в цілому та в бізнес-середовищі зокрема;

3) компаративний аналіз країн за глобальними індексами, що характеризують впровадження окремих принципів свідомого капіталізму (у т.ч. принципу КСВ).

Для того, щоб з'ясувати, наскільки близькими є концепції КСВ та свідомого капіталізму, визначимо їх основні положення та вихідні передумови. Розвиток концепції КСВ охоплює більш ніж 50-річний період і пов'язаний із необхідністю вирішення численних суспільних проблем, які не завжди прямим чином відносяться до підприємницької компетенції, але потребують залучення бізнесу для узгодження інтересів різних зацікавлених сторін. У першу чергу це стосується вирішення соціальних питань забезпечення умов праці та її змістовності, дотримання екологічних вимог виробництва, прозорості ведення бізнесу, етичних питань побудови взаємовідносин підприємства із його стейкхолдерами. У такому разі вихідними передумовами КСВ є принципи стійкого розвитку, задекларовані Глобальним договором ООН (Global Compact) [7]: підтримки та поваги прав людини, трудових відносин, охорони навколишнього середовища, боротьби з корупцією.

У свою чергу, засновники концепції свідомого капіталізму Дж. Маккі та Р. Сісодія зазначають, що за умов вільних ринків бізнес має бути уважним і пильним до суспільних питань, відповідальним за наслідки своїх рішень, мати розуміння, що є «добрим/поганим» для суспільства, а також бути в гармонії із оточуючим середовищем [8]. Тільки за виконання таких умов економіко-політична система суб'єкта (країни, регіону) набуває ознак свідомості. Через більш широке і холистичне розуміння ролі бізнесу в суспільстві концепція свідомого капіталізму передбачає формування відносин взаємодовіри

між стейкхолдерами, де соціальна відповідальність бізнесу є його природною якістю.

Узагальнене на основі досліджень [8–11] порівняння ключових положень свідомого капіталізму та КСВ наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Компаративний аналіз ключових положень концепцій свідомого капіталізму та КСВ

Ключові положення концепції	
свідомого капіталізму	КСВ
Поєднує інтереси усіх стейкхолдерів на основі стратегії «win-win»	Для забезпечення інтересів стейкхолдерів, акціонери мають йти на компроміс між прибутком та соціальним благом
Вимагає встановлення цілі як особливого суспільного призначення бізнесу	Збільшує етичне навантаження на бізнес
Розглядає бізнес як інклюзивну еволюційну систему, частину суспільства	Розглядається здебільшого як частина PR для бізнесу
Визначає КСВ як один із базових (природних) принципів взаємодії бізнесу, суспільства та навколишнього середовища	Інтереси бізнесу та суспільства перетинаються лише частково (у визначених областях) за допомогою спеціально організованих заходів

Виходячи із сформульованої вище мети та наведеного теоретичного підґрунтя, наступним етапом дослідження є визначення переліку глобальних індексів, які тією чи іншою мірою визначають рівень довіри та відповідальності в суспільстві в цілому та в бізнес-середовищі зокрема.

Слід зазначити, що у світовій практиці питання визначення ступеня поширення принципів КСВ вирішується за допомогою розрахунку Індексу стійких компаній Доу-Джонса (Dow Jones Sustainability Indexes, DJSI) або серії індексів FTSE4Good Index Series. DJSI був введений у 1999 р. і став першим глобальним індексом, що охоплює компанії, які є лідерами стабільності у відповідних секторах економіки (автомобілебудування, фінансова сфера, промисловість і сервіс, будівельні матеріали та ін.) [12]. Використання DJSI, з одного боку, надає можливість інвесторам кваліфіковано враховувати соціально-екологічні параметри під час прийняття ними рішень на фондовому ринку, а з іншого – дозволяє менеджерам сформувати спеціальну структуру для поширення кращої практики управління соціальним розвитком.

Основною метою серії глобальних індексів FTSE4Good Index Series [13], які Британська фондова біржа розробила для компаній, що демонструють потужні соціальні, екологічні та управлінські практики, є відстеження динаміки зміни капіталізації цих компаній і стимулювання інвестицій у їх розвиток.

Перевагою наведених індексів є використання об'єктивного підґрунтя для оцінки екологічних,

етичних і соціальних аспектів діяльності бізнесу. На жаль, українські компанії (і Україна в цілому) не входять до глобальних фондових індексів соціальної відповідальності, тому використання індексів DJSI та FTSE у контексті даного дослідження є недоцільним.

Більш широким є спектр метрик, пов'язаних не стільки безпосередньо з КСВ, скільки зі стійким розвитком країн в цілому. До таких метрик, на наш погляд, відносяться:

- 1) рівень стійкого розвитку країн (Country sustainability ranking, CSR);
- 2) індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI);
- 3) глобальний індекс інноваційного розвитку (Global Innovation Index, GII);
- 4) індекс людського розвитку (Human Development Index, HDI);
- 5) індекс щастя (Ranking of Happiness, RH);
- 6) індекс якості життя (Quality of Life Index, QLI).

Показник CSR визначається міжнародною інвестиційною компанією RobecoSAM (Швейцарія) і ґрунтується на дослідженні широкого кола екологічних, соціальних і управлінських чинників, які в сукупності найбільш повно описують принципи свідомого капіталізму (наприклад, здатність влади та бізнесу реагувати на екологічні загрози, дотримання принципів свободи та рівності в країні, інвестиції в освіту, використання відновлюваних джерел енергії тощо) [14]. Порівняння країн за цим рейтингом дозволяє більш точно визначити інвестиційні ризики та можливості, пов'язані зі стійким розвитком.

Індекс глобальної конкурентоспроможності GCI розраховується за методикою Всесвітнього економічного форуму і є найбільш поширеним індикатором економічного розвитку країн [15]. Сукупність змінних GCI комплексно описує бізнес-клімат у досліджуваних країнах за напрямками: якість інституціонального середовища та інфраструктури; макроекономічна стабільність; здоров'я і рівень освіти; ефективність ринку товарів і послуг, ринку праці; розвиненість фінансового ринку; рівень технологічного та інноваційного розвитку; потенціал внутрішнього ринку.

Важливість інноваційного розвитку в межах концепції свідомого капіталізму пов'язана із тим, що саме інновації дозволяють суттєво знизити вартість життя людей, підвищуючи при цьому його якість із дотриманням екологічних і соціальних стандартів. Глобальний індекс інноваційного розвитку GII розраховується за результатами щорічного дослідження міжнародної бізнес-школи INSEAD, Корнельського університету та Всесвітньої організації інтелектуальної власності [16]. Ключовими об'єктами цього дослідження є стан інноваційного потенціалу (innovation input) та результати його реалізації (innovation output). За першим напрямком оцінюються показники розвитку інституційного середовища, інфраструктури, людського капіталу та рівня витрат на дослі-

дження та розробки, наявності ринкового та підприємницького досвіду. За другим напрямком ефективність інновацій описується показниками отриманих нових знань, рівня їх впливовості та дифузії, а також результатами креативної діяльності.

Індекс людського розвитку HDI [17] визначається аналітиками відповідної програми розвитку ООН і враховує три види досить об'єктивних метрик: 1) рівень життя населення за показником валового національного доходу на душу населення за паритетом купівельної спроможності; 2) рівень грамотності населення (враховує тривалість навчання); 3) рівень довголіття (тривалості життя). За поширення та поступового впровадження в життя ідеї свідомого капіталізму індекс людського розвитку має зростати, оскільки соціальна складова є базовою для формування відповідального суспільства.

Вільні умови розвитку та самореалізації людини, відповідно до мотиваційних теорій, сприяють зростанню задоволеності життям і формуванню щасливого суспільства. Саме останнє в кінцевому рахунку визначає глобальне призначення будь-якого бізнесу в контексті свідомого капіталізму. Оскільки щастя є доволі абстрактною категорією, то прямим чином його виміряти неможливо, але певні спроби поєднання кількісних і якісних метрик щастя у суспільстві сьогодні існують і використовуються міжнародними організаціями. Найбільш комплексною методологією, на наш погляд, відрізняється Індекс щастя (RH) [18, 13], запропонований експертами ООН. Метрика RH враховує показники рівня ВВП на душу населення (економічна складова), рівня соціальної підтримки, тривалості здорового життя, рівня свободи життєвого вибору, рівня поширеності щедрості (благодійності), сприйняття корупції та довіри у суспільстві. Звичайно, врахування економічної складової в цьому індексі викликає певні дискусії через її можливу несумісність із духовним розвитком людини, але і нівелювання рівня доходів не сприяє комплексності дослідження через ігнорування забезпеченості базових потреб людини.

Оскільки рівень доходів прямим чином не конвертується у щастя, а є скоріше метрикою якості життя, то ще одним важливим глобальним індексом, що відповідає меті даного дослідження, є Індекс якості життя (QLI) [19]. QLI розроблений дослідницьким підрозділом «Economist Intelligence Unit» британської компанії «The Economist» і пов'язує результати досліджень суб'єктивних оцінок життя в країнах з об'єктивними детермінантами якості життя. До суб'єктивних оцінок відносяться рівень політичної стабільності та безпеки, політичних і громадянських свобод. Об'єктивними детермінантами є тривалість життя, активність громадського життя (відвідуваність церкви, профспілок), якість сімейного життя (рівень розлучень), рівень ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності, рівень безробіття, статеву рівність (за співвідношенням заробітної плати чоловіків і жінок).

Вивчення складу обраних для дослідження глобальних індексів дозволяє стверджувати, що всі вони

тією чи іншою мірою враховують основні характеристики як корпоративної соціальної відповідальності, так і свідомого капіталізму. Крім того, періодичність (щорічні публікації) і масштабність цих індексів (у рейтинги включені від 62 до 188 країн світу) дозволяє робити порівняння не тільки країн-лідерів, але і провести бенчмаркінговий аналіз позицій України.

Результати виявлення міри залежності між впровадженням ідей свідомого капіталізму (у т.ч. принципу КСВ), кількісний вимір якого характеризує індекс CSR, та окремими глобальними індексами успішності країн за різними критеріями (GCI, GPI, HDI, RH, QLI) наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Компаративний аналіз країн за глобальними індексами, що характеризують впровадження окремих принципів свідомого капіталізму (у т.ч. принципу КСВ)*

Країна	Місце в глобальному рейтингу / кількість балів за 10-бальною шкалою					
	CSR	GCI	GPI	HDI	RH	QLI
Швеція	1/10	6/10	2/10	14/9	10/9	14/8
Швейцарія	2/10	1/10	1/10	2/10	2/10	12/8
Норвегія	3/10	11/9	22/8	1/10	4/10	20/7
Данія	5/9	12/9	8/9	5/10	1/10	3/10
Канада	13/8	15/9	15/9	10/9	6/10	17/7
Польща	23/6	36/7	39/7	36/8	57/6	27/6
Чехія	19/7	31/8	27/8	28/9	27/8	21/7
Україна	52/2	85/4	56/6	84/6	123/2	59/1
Всього країн	62/-	138/-	128/-	188/-	157/-	67/-

*Складено автором за даними щорічних рейтингів [14-19]

З метою об'єктивного порівняння країн за обраними індексами здійснено перехід від рангових оцінок (місця країни) до 10-бальної шкали за формулою:

$$B_i = \frac{R_{\max} - R_i}{R_{\max}} \times B_{\max}, \quad (1)$$

де R_i , R_{\max} – відповідно фактичне рангове місце країни та максимально можлива кількість місць (визначається за кількістю країн-учасниць рейтингу);

B_i , B_{\max} – відповідно фактична та максимально можлива кількість балів (прийнята на рівні 10 балів).

Отримані результати свідчать, що найбільших успіхів на шляху побудови економіки довіри та корпоративної соціальної відповідальності досягли Швейцарія, Данія, Швеція, Норвегія та Канада, які займають лідируючі позиції не тільки рейтингом стійкого розвитку (який повністю відповідає компонентам КСВ, визначеним у Глобальному договорі ООН), але і за індексами глобальної конкурентоспроможності, інноваційного та людського розвитку, щастя та якості життя населення. Високі рангові позиції цих країн у контексті даного дослідження означають, що ідея свідомого капіталізму тут біль-

шою мірою знаходить підтримку і поступово впроваджується у економічну та соціальну сферу суспільного життя.

Україна, на жаль, суттєво поступається іншим країнам за всіма досліджуваними індексами (рис. 1).

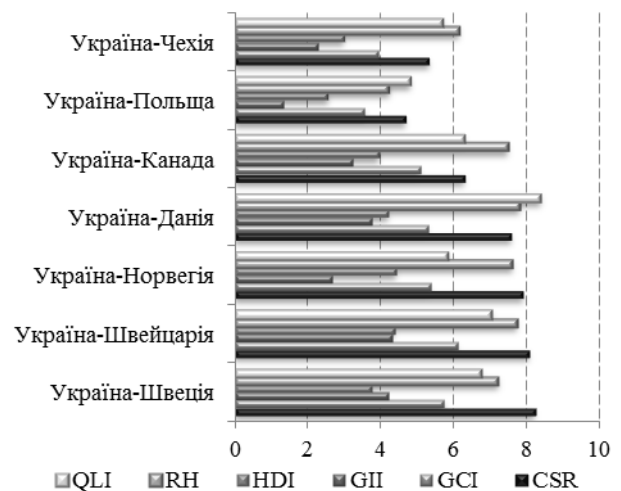

Рис. 1 – Бальна відстань рангових позицій України від країн-лідерів за глобальними індексами стійкого розвитку

Найбільше відставання має місце за Індексом стійкого розвитку CSR, Індексом щастя RH та Індексом якості життя QLI, що свідчить, з одного боку, про низьку відповідальність бізнесу як перед партнерами, так і перед працівниками та суспільством у цілому, а з іншого – про дуже низький рівень довіри в українському економічному, соціальному та політичному середовищі.

Висновки. Отже, ідея вищого призначення бізнесу та створення корисності для суспільства у бізнес-середовищі знаходить поступовий розвиток у інноваційно-орієнтованих країнах світу. Порівняння відповідних глобальних індексів стійкого розвитку у розрізі країн підтвердило висунуту гіпотезу, що реалізація принципів свідомого капіталізму дозволяє не тільки збалансувати інтереси різних стейкхолдерів через реалізацію корпоративної соціальної відповідальності, але і чинить позитивний репутаційний вплив на розвиток країн.

Список літератури: 1. Mackey J. Conscious capitalism, with a new preface by the authors: Liberating the heroic spirit of business / J. Mackey, R. Sisodia. – Massachusetts: Harvard Business Review Press, 2014. – 368 p. 2. Freeman E. Strategic Management: A Stakeholder Approach / E. Freeman. – MA: Marshfield, Pitman Publishing, 1984. – 275 p. 3. Meznar M. Social Responsibility and Strategic Management: Toward an Enterprise Strategy Classification / M. Meznar, J. Chrisman, A. Carroll // Academy of Management Best Papers Proceedings. – 1990. – P. 332–336. 4. Kramer M. Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility-Response // Harvard Business Review. – 2007. – Vol. 85. – № 5. – P. 139–139. 5. O'Toole J. Two and a half cheers for conscious capitalism / J. O'Toole, D. Vogel // California Management Review. – 2011. – Vol. 53.3. – P. 60–76. 6. Mackey J. What Conscious Capitalism Really Is: A Response to James O'Toole and David Vogel's "Two and a Half Cheers for Conscious Capitalism" / J. Mackey // California Management Review – 2011. – Vol. 53.3. – P. 83–90. 7. The Ten Principles | UN Global Compact [Online]. – Available at: <https://www.unglobalcompact.org/what-is->

gc/mission/principles. – Accessed: 20.05.2017. **8.** Mackey J. Conscious Capitalism' Is Not an Oxymoron / J. Mackey, R. Sisodia // *Harvard Business Review*. – 14-Jan-2013 – [Online]. Available at: <https://hbr.org/2013/01/cultivating-a-higher-conscious>. – Accessed: 20.05.2017. **9.** Meldrum J. Conscious Capitalism is not CSR / J. Meldrum // James Meldrum blog. – 28-Jul-2014 [Online]. – Available: <http://jamesmeldrum.com/conscious-capitalism-csr>. – Accessed: 20.05.2017. **10.** Conscious Capitalism vs. Corporate Social Responsibility [Online]. – Available at: <http://pagecenter-training.psu.edu>. – Accessed: 20.05.2017. **11.** Rosanas J. M. Corporate Social Responsibility and Conscious Capitalism / J.M. Rosanas // *Decision-Making in an Organizational Context*. – Palgrave Macmillan, London, 2013. – P. 167–177. **12.** Dow Jones Sustainability Indices [Online]. – Available at: www.sustainability-indexes.com. – Accessed: 20.05.2017. **13.** GEIS. – Available at: www.ftse.com/products/indices/geis-series. – Accessed: 20.05.2017. **14.** Country Ranking Update October 2016 [Online]. – Available at: www.robecosam.com. – Accessed: 20.05.2017. **15.** The Global Competitiveness Report 2016-2017 [Online]. – Available: www.weforum.org. – Accessed: 20.05.2017. **16.** Dutta S. The Global Innovation Index 2017. Innovation Feeding the World / S. Dutta, B. Lanvin, S. Wunsch-Vincent. [Online]. – Available at: www.globalinnovationindex.org. – Accessed: 20.05.2017. **17.** Human Development Report 2016 [Online]. – Available at: hdr.undp.org. – Accessed: 20.05.2017. **18.** World Happiness Report 2017 [Online]. – Available: <http://worldhappiness.report>. – Accessed: 20.05.2017. **19.** Quality of Life Index by Country 2017 Mid-Year [Online]. – Available at: www.numbeo.com. – Accessed: 20.05.2017.

References (transliterated): **1.** Mackey, John, and Rajendra Sisodia. *Conscious capitalism, with a new preface by the authors: Liberating the heroic spirit of business*. Harvard Business Review Press, 2014. **2.** Freeman, R. Edward. *Strategic management: A stakeholder approach*. Cambridge university press, 2010. **3.** Meznar, Martin, James J. Chrisman, and Archie B. Carroll. Social responsibility and strategic management: toward an enterprise strategy classification. *Academy of Management Proceedings*. Aug. 1990, pp. 332–

336. **4.** Kramer, Mark. Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility-Response. *Harvard Business Review*. 2007, vol. 85.5, pp. 139–139. **5.** O'Toole, James, and David Vogel. Two and a half cheers for conscious capitalism. *California Management Review*. 2011, vol. 53.3, pp. 60–76. **6.** Mackey, John. What Conscious Capitalism Really Is: A Response to James O'Toole and David Vogel's "Two and a Half Cheers for Conscious Capitalism". *California Management Review*. 2011, vol. 53.3, pp. 83–90. **7.** *The Ten Principles UN Global Compact*. Available at: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>. (accessed 20.05.2017). **8.** Mackey, John, and Rajendra Sisodia. Conscious capitalism'is not an oxymoron. *Harvard Business Review*. 2013. **9.** Meldrum, James. *Conscious Capitalism is not CSR*. James Meldrum blog. Available at: <http://jamesmeldrum.com/conscious-capitalism-csr>. (accessed 28.07.2014). **10.** *Conscious Capitalism vs. Corporate Social Responsibility*. Available at: <http://pagecenter-training.psu.edu>. (accessed 20.05.2017). **11.** Rosanas, Josep Maria. Corporate Social Responsibility and Conscious Capitalism. *Decision-Making in an Organizational Context*. Palgrave Macmillan UK, 2013, pp.167–177. **12.** *Dow Jones Sustainability Indices*. Available at: <http://www.sustainability-indexes.com>. (accessed 20.05.2017). **13.** *Global Equity Index Series*. Available at: <http://www.ftse.com/products/indices/geis-series>. (accessed 20.05.2017). **14.** *Country Ranking Update October 2016*. Available at: <http://www.robecosam.com>. (accessed 20.05.2017). **15.** *The Global Competitiveness Report 2016–2017*. Available at: <http://www.weforum.org>. (accessed 20.05.2017). **16.** *The Global Innovation Index 2017. Innovation Feeding the World*. Available at: <http://www.globalinnovation-index.org>. (accessed 20.05.2017). **17.** *Human Development Report 2016*. Available at: <http://hdr.undp.org>. (accessed 20.05.2017). **18.** *World Happiness Report 2017*. Available at: <http://worldhappiness.report>. (accessed 20.05.2017). **19.** *Quality of Life Index by Country 2017 Mid-Year*. Available at: <http://www.numbeo.com>. (accessed 20.05.2017).

Надійшла (received) 10.06.2017

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Корпоративна соціальна відповідальність як принцип свідомого капіталізму / Н. С. Краснокутська // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків: НТУ «ХПІ», 2017. – № 29 (1251). – С. 98–102. – Бібліогр.: 19 назв. – ISSN 2227-6890.

Корпоративная социальная ответственность как принцип сознательного капитализма / Н. С. Краснокутская // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків: НТУ «ХПІ», 2017. – № 29 (1251). – С. 98–102. – Бібліогр.: 19 назв. – ISSN 2227-6890.

Corporate social responsibility as the principle of conscious capitalism / N. S. Krasnokutskaya // Bulletin of NTU "KhPI". Series: Actual problems of Ukrainian society development. – Kharkiv: NTU "KhPI", 2017. – № 29 (1251). – P. 98–102. – Bibliogr.: 19. – ISSN 2227-6890.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Краснокутська Наталія Станіславівна – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри менеджменту та оподаткування; тел.: (095) 603–85–26; e-mail: krasnokutskaya.natalia@gmail.com.

Краснокутская Наталья Станиславовна – доктор экономических наук, профессор, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», заведующий кафедрой менеджмента и налогообложения; тел.: (095) 603–85–26; e-mail: krasnokutskaya.natalia@gmail.com.

Krasnokutskaya Nataliia Stanislavivna – Doctor of sciences (Economics), Full Professor, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Chair of the Department of management and taxation; tel.: (095) 603–85–26; e-mail: krasnokutskaya.natalia@gmail.com.